

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞİVAN TEKİN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2022/55507

Karar Tarihi : 3/10/2024

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ

İrfan FİDAN

Muhterem İNCE

Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucu : Şivan TEKİN

Vekili : Av. Gülabi SEVEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda fazladan tutulma nedeniyle açılan davada ödenen tazminatın yetersiz olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Hakkâri Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından başvuru hakkında muhtelif suçlardan yürütülen soruşturma neticesinde 25/10/2010 tarihli iddianame düzenlenmiştir.

3. İddianamenin kabulü ile açılan kamu davası Hakkâri 1. Asliye Ceza Mahkemesince (Asliye Ceza Mahkemesi) görülmüştür. Yargılama neticesinde başvuru bir kimseyi fuhşa teşvik etme veya yer temin etme, bunun yolunu kolaylaştırma veya aracılık etme suçundan 2 yıl 6 ay, suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçundan ise 2 yıl 2 ay 20 gün hapis cezasına mahkûm edilmiştir.

4. Söz konusu mahkûmiyet hükümleri 28/7/2011 tarihinde kesinleştirilmiştir. Başvurucunun 5/8/2011 tarihli temyiz kanun yolu başvurusu Asliye Ceza Mahkemesi tarafından süresinde yapılmadığı gerekçesiyle 10/10/2011 tarihinde reddedilmiştir. Başvurucu anılan ret kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Hapis cezalarının infazı amacıyla 15/12/2011 tarihinde ceza infaz kurumuna alınan başvuru, denetimli serbestlik tedbiri kapsamında 21/4/2014 tarihinde serbest bırakılmıştır.

5. Yargıtay tarafından verilen 11/9/2014 tarihli bozma kararı sonrasında Asliye Ceza Mahkemesi, infaz evrakının iadesini Başsavcılıktan 14/1/2015 tarihinde istemiştir.

6. Söz konusu ceza yargılaması neticesinde başvuru hakkında bir kimseyi fuhşa teşvik etme veya yer temin etme, bunun yolunu kolaylaştırma veya aracılık etme suçundan beraat, suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçundan mahkûmiyet kararı verilmiştir.

7. Beraat kararının 14/7/2021 tarihinde kesinleşmesi üzerine başvuru, beraat kararı verilen bir kimseyi fuhşa teşvik etme veya yer temin etme, bunun yolunu kolaylaştırma veya aracılık etme suçunun haksız olarak infaz edildiğini ve suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçundan verilen hapis cezasından daha uzun bir süre ceza infaz kurumunda kaldığını ileri sürerek 26/8/2021 tarihinde tazminat davası açmıştır. Başvuru 40.000 TL maddi, 60.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Hakkâri 3. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçundan verilen 2 yıl 2 ay 20 gün hapis cezasının infazı kapsamında ceza infaz kurumunda 540 gün kalması gereken başvurunun ceza infaz kurumunda ve denetimli serbestlik tedbiri altında kaldığı sürenin 1.132 gün olduğunu kabul etmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi başvurunun ceza infaz kurumunda fazladan tutulduğu süreyi gözönüne alarak tazminat davasının kısmen kabulüyle başvurucuya 21.679,71 TL maddi ve 25.000 TL manevi tazminat ödenmesine 3/11/2021 tarihinde karar vermiştir.

9. Başvuru ve katılan kurum vekili söz konusu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

10. Van Bölge Adliye Mahkemesi 5. Ceza Dairesi (İstinaf Mahkemesi), fazladan infaz edilen süreyi 332 gün, maddi tazminat miktarını 9.389,84 TL ve manevi tazminat miktarını 20.000 TL olarak düzelterek istinaf başvurusunun esastan reddine 19/4/2022 tarihinde kesin olarak karar vermiştir.

11. Başvuru, nihai hükmü 10/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 18/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Komisyon, adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvuru; hakkında verilen mahkûmiyet hükümlerinin hatalı olarak kesinleştirilmesi ve infazına başlanması nedeniyle ceza infaz kurumunda 592 gün fazladan tutulduğunu, bu nedenle açtığı tazminat davasında çok düşük miktarda maddi ve manevi tazminata hükmedildiğini beyan ederek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru ayrıca inşaat işlerinde günlük 150 TL yevmiye ile çalışmasına rağmen maddi tazminatın belirlenmesinde asgari ücretin esas alınması ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

14. Adalet Bakanlığının (Bakanlık) başvuruya ilişkin görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Başvurunun Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci ve dokuzuncu fıkraları kapsamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden incelenmesi gerekir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Başvuru formunda Ağır Ceza Mahkemesi ve İstinaf Mahkemesince belirlenen maddi ve manevi tazminat miktarlarının yetersiz olduğu ileri sürülmüştür. Başvurucunun İstinaf Mahkemesi tarafından hükmedilen maddi tazminat miktarının hangi nedenler ile yetersiz olduğuna ilişkin somut bir açıklamaya başvuru formunda yer vermemesi ve maddi zararın belirlenmesinde asgari ücretin esas alınmasının temelsiz ve keyfi olmaması nedeniyle incelemenin manevi tazminata ilişkin iddia ile sınırlı olarak yapılması gerektiği değerlendirilmiştir.

18. Somut olayda gerek Ağır Ceza Mahkemesi gerekse İstinaf Mahkemesi başvurusunun ceza infaz kurumunda belirli bir süre hukuka aykırı olarak tutulduğu ve bu nedenle uğradığı manevi zararın tazmini için manevi tazminata hükmedilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Başvurucu, hatalı bir değerlendirme sonucu infazına başlanan mahkûmiyet hükmüne istinaden ceza infaz kurumunda uzun süre tutulduktan sonra infaza konu edilen suçların birinden beraat etmiştir. Dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilip edilmediğine ilişkin inceleme tazminat miktarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır (hukuka aykırı yakalama, gözaltı veya tutuklama tedbirleri nedeniyle ödenen tazminatın yetersiz olduğu iddialarına ilişkin benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Gülseren Çıtak* [GK], B. No: 2020/1554, 27/4/2023, §§ 36-39).

19. Derece mahkemelerinin tazminat için somut olayın şartlarına göre takdir yetkisi bulunmakla birlikte meydana gelen ihlale orantılı olmayan önemsiz miktarda bir tazminat Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasına aykırı olacaktır. Öte yandan tazminat miktarı Anayasa Mahkemesinin benzer davalarda verdiği tazminat miktarına göre kayda değer ölçüde düşük olmamalıdır. Bununla birlikte hükmedilen miktarın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarından düşük olması tek başına Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiği anlamına gelmez. Tazminatın Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasıyla uyumlu olup olmadığını değerlendirirken somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerekir (*M.E.*, B. No: 2018/696, 9/5/2019, § 48).

20. Bunun yanında manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı belirlenirken tazminata karar veren derece mahkemesinin karar tarihinde Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine verdiği veya verebileceği tazminat miktarına göre bir karşılaştırma yapılacaktır. Anayasa Mahkemesince yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle manevi tazminata hükmedilirken kişinin sosyal ve ekonomik durumu, mesleki ve toplumsal konumu, üzerine atılı suçun niteliği, koruma tedbirine neden olan olayın meydana geliş şekli, tedbirin kişinin üzerinde bıraktığı olumsuz etkiler ve tedbirin süresi, tedbir nedeniyle meydana gelen ihlalin ağırlığı dikkate alınmaktadır (*Siyami Hıdıroğlu* [GK], B. No: 2018/11489, 11/1/2024, § 35).

21. Bu ilkeler ışığında somut olaya bakıldığında başvurusunun beraat ettikten sonra 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanun'un 141. maddesi kapsamında açtığı tazminat davasında başvurucuya bir miktar tazminat ödendiği görülmektedir. Dolayısıyla yapılacak inceleme bu miktarın yeterli olup olmadığının belirlenmesiyle sınırlı olacaktır. Somut olayda ceza infaz kurumunda fazladan 332 gün kaldığı tespit edilen başvurusu 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmiştir (bkz. § 10). Bu miktarın Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda ödenmesini kararlaştırdığı tazminat miktarına göre düşük olduğu ortadadır (Anayasa Mahkemesinin tutmanın Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasına aykırı olduğuylla ilgili iddialar bakımından hükmettiği tazminat miktarı İstinaf Mahkemesinin karar tarihi olan 2022 yılı için asgari 67.500 TL, 2024 yılı için ise 148.500 TL'dir). Anayasa Mahkemesinin benzer durumlarda verilmesine hükmettiği tazminat miktarıyla aynı olması gerekmemekle birlikte tazminat miktarının somut olayın şartlarında tazminat hakkının özünü zayıflatırca kadar düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin -ikinci fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

23. Başvurucunun ceza infaz kurumunda fazladan kaldığı sürenin tespitinde Ağır Ceza Mahkemesi ve İstinaf Mahkemesinin farklı sonuçlara ulaşması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının *Ahmet Sağlam* (B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42) kararı doğrultusunda *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle; Asliye Ceza Mahkemesinin hatalı değerlendirmesiyle kesinleşmemiş mahkûmiyet hükümlerinin infazına başlanması nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının *Ahmet Sağlam* (aynı kararda bkz. § 27) kararı doğrultusunda *süre aşımı* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 300.000 TL maddi ve 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci ve dokuzuncu maddelerinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hakkâri 3. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2021/129, K.2021/138) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 3/10/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.